

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 62 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Rozenhandel

1 maximumscore 2

- 1 – centrum
- 2 – periferie
- 3 – centrum
- 4 – centrum
- 5 – centrum

indien vijf antwoorden juist	2
indien vier of drie antwoorden juist	1
indien twee of één antwoord(en) juist	0

2 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- bij 6: De aanwezigheid van kennis (en die bevindt zich vooral in het centrum).
- bij 7: De aanwezigheid van koopkracht / van een afzetmarkt (en die bevindt zich vooral in het centrum).

per juiste reden	1
------------------	---

3 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- door tijd-ruimtecompressie de relatieve afstanden kleiner zijn geworden (oorzaak) 1
- waardoor het mogelijk is om (een bederfelijk product als) rozen op grotere afstand van de afzetmarkt te produceren (gevolg) 1

4 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten voor de stelling zijn:

- Het leidt tot werkgelegenheid.
- Het leidt tot meer inkomen / Het levert deviezen op.
- De vestiging van bedrijven leidt tot verbetering van bijvoorbeeld de infrastructuur.

per juist argument	1
--------------------	---

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 1 Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn: – De lonen van de werknemers in de rozenproductie zijn (erg) laag. – De productie van rozen levert weinig waardetoevoeging op. / De onderdelen van de productieketen die niet in Kenia of Ethiopië plaatsvinden, leveren de meeste toegevoegde waarde op.	
6	maximumscore 2 Een voorbeeld van een passende redenering is: • De rozenproductie wordt vooral begonnen in die gebieden die een goede verbinding hebben met het vliegveld waarvandaan de export van rozen plaatsvindt • dit zijn toch al vaak de meest ontwikkelde gebieden van een land (waardoor de bestaande regionale ongelijkheid alleen maar groter wordt)	1 1

Wereld en Aarde

Opgave 2 – Schone stroom uit woestijnen

7	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat • in de Sahara een hoge luchtdruk overheerst (in tegenstelling tot Europa) (oorzaak) • waardoor er weinig bewolking / veel zonneschijn zal zijn (gevolg)	1 1
8	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat • de Sahara (door de lagere breedteligging) een hogere zonnestand kent / de zonnestrallen bij de Sahara een kortere weg door de dampkring afleggen (oorzaak) • waardoor er een hoge instraling van zonne-energie is (gevolg)	1 1
9	maximumscore 2 • via de wind/luchtstromen • via zeestromen	1 1
10	maximumscore 1 • zandwoestijn • Uit het antwoord moet blijken dat zand de spiegels kan beschadigen en/of bedekken	0 1

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 2 Een voorbeeld van een passende redenering is:	
	• De arme/perifere Noord-Afrikaanse landen gaan volgens het plan de 'grondstof' leveren	1
	• terwijl de Europese landen / de centrumlanden kennis/kapitaal investeren / het product (elektriciteit) afnemen	1
12	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juiste redenering is:	
	• In de traditionele centrum-periferieverhoudingen worden grondstoffen en/of energie aan de periferie onttrokken	1
	• terwijl in dit plan de landen in Noord-Afrika / in de periferie zelf in hun energiebehoefte kunnen voorzien	1

Aarde

Opgave 3 – Landdegradatie in Centraal-Azië

- 13 maximumscore 1**
de droge klimaten / de B-klimaten / het woestijn-/steppeklimaat
- 14 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- uitbreiding van de veestapel leidt tot overbegrazing / het verdwijnen van de vegetatie (oorzaak) 1
  - waardoor de bodem niet meer wordt vastgehouden / de wind vrij spel heeft (gevolg) 1
- Opmerking*
Antwoorden die verwijzen naar een verlaging van de grondwaterstand (meer putten) mogen goed gerekend worden.
- 15 maximumscore 3**
- Gemeenschappelijk kenmerk: de gebieden liggen vlakbij rivieren 1
- Uit de redenering moet blijken dat
- er in deze gebieden veel irrigatie plaatsvindt 1
  - en er (zonder afvoer van het overtollige water) irrigatiewater verdampt (waarna zouten in de bodem kunnen neerslaan) 1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van een juiste technologische maatregel zijn: <ul style="list-style-type: none"> – druppelirrigatie – (verbeterde) drainage • Voorbeelden van een juiste aanpassing aan de drogere omstandigheden zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Gewassen verbouwen die minder water nodig hebben. – Het land van tijd tot tijd braak laten liggen. 	<p>1</p> <p>1</p>

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 4 – Handel en energie in Indonesië

17	maximumscore 1 213D (52e druk: 195D)	
18	maximumscore 1 grondstoffen/delfstoffen/bosbouwproducten	
19	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juiste argumentatie is: <ul style="list-style-type: none"> • Indonesië is een netto-importeur van aardolie geworden / Indonesië consumeert nu meer olie dan het produceert • waardoor het niet langer zinvol is om lid te blijven van een organisatie die opkomt voor de belangen van de aardolie-exporterende landen 	<p>1</p> <p>1</p>
20	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste argumenten zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Java heeft een zeer groot aantal inwoners • Java is het economisch centrum van Indonesië / Op Java bevindt zich de meeste industrie 	<p>1</p> <p>1</p>
21	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Java ligt vlakbij een plaatgrens / ligt in een tektonisch actieve zone / ligt in een zone met veel vulkanische activiteit • De kans op beschadiging van de kerncentrale en het ontsnappen van radioactieve stoffen is op Java groter dan elders 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 – Bevolkingskenmerken Indonesië

22 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste doelstellingen zijn:

- verspreiding van kennis naar / ontwikkeling van de buitengewesten
- nationbuilding / het bevorderen van meer eenheid
- versterking van het centraal gezag in de buitengewesten
- javanisering

per juiste doelstelling 1

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste demografische oorzaken zijn:

- Java kent een grote natuurlijke bevolkingsgroei.
- Vanuit de periferie migreerden er mensen naar Java.
- De migratie van Java naar de buitengewesten is zeer gering.

per juiste oorzaak 1

24 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste kenmerken zijn:

- Jakarta is al sinds de koloniale tijd de hoofdstad / het politieke centrum van Nederlands-Indië / van Indonesië.
- Jakarta is het economisch centrum van Indonesië.

per juist kenmerk 1

25 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste redenering zijn:

- Door dit beleid zal het aandeel jongeren in Indonesie afnemen 1
- waardoor de overheid minder geld kwijt is aan bijvoorbeeld scholing en gezondheidszorg 1

of

- Door dit beleid daalt de bevolkingsgroei 1
- wat op termijn tot minder werkloosheid zal leiden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 6 – Vliegveld Twente

26	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • locatievraagstuk • Uit de motivering moet blijken dat het gaat over de bestemming van een gebied / om de beslissing of hier een burgervliegveld zal komen 	<p>1</p> <p>1</p>
27	maximumscore 2	
	<p>A - Natuurmonumenten</p> <p>B - Vereniging Vrienden van Enschede Airport Twente</p> <p>C - Duitse gemeente Bad Bentheim</p> <p>D - ministerie van Defensie</p>	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien één antwoord juist	0
28	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van een juist argument vóór zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Het betreft een stedelijke omgeving waardoor er veel potentiële reizigers zijn. – De Twentse steden worden via de luchthaven beter bereikbaar. – De nieuwe luchthaven zal werkgelegenheid bieden aan de inwoners van de grote steden in de regio. 	<p>1</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van juiste argumenten tégen op lokale schaal zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Het gebied ligt tussen landgoederen / vormt een doorlopend geheel met de nabijgelegen groene gebieden. – De nieuwe luchthaven ligt (samen met de landgoederen) in een stedelijke omgeving, waardoor er veel geluidsoverlast te verwachten is. 	<p>1</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van juiste argumenten tégen op regionale / nationale schaal zijn: <ul style="list-style-type: none"> – In Duitsland ligt al een luchthaven op relatief korte afstand van Twente. – De Duitse luchthaven zal een concurrent zijn voor Enschede Airport Twente. 	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7 – De stuw bij Driel

- 29 maximumscore 2**
- bij hoge waterstanden / een groot debiet 1
  - reden: dan dreigt er stroomopwaarts van de stuw wateroverlast / dreigt de waterstand van de IJssel / in het IJsselmeer te hoog te worden 1

- 30 maximumscore 3**
- Uit het antwoord moet blijken dat
- het regiem van de Rijn onregelmatiger zal worden / er in de winters een hoger debiet en in de zomers een lager debiet zal zijn 1
  - Voorbeelden van juiste redenen zijn: 2
    - De rivier moet bevaarbaar blijven.
    - Er moet voldoende water via de IJssel naar het IJsselmeer / naar Noord-Nederland stromen.

Opmerking

Aan elke juiste reden 1 scorepunt toekennen.

- 31 maximumscore 2**
- Voorbeelden van juiste redenen zijn:
- Het op peil op houden van de waterstand in de Neder-Rijn / stroomafwaarts van de stuw.
  - Het verversen van het water in de Neder-Rijn / stroomafwaarts van de stuw.
  - Het tegengaan van sedimentatie.
- per juiste reden 1

- 32 maximumscore 2**
- Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:
- de relatieve zeespiegelstijging
  - het uitdiepen / uitbaggeren van de rivieren
- per juiste oorzaak 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: Die Reise der Rose, Praxis Geographie, februari 2010

Opgave 2

bron 1 vrij naar: de Volkskrant, 5 november 2009

Opgave 3

bron 1 vrij naar: Desertifikationsbekämpfung van het Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung, CD-ROM 013-Archive, 2008

Opgave 4

bron 1 vrij naar: http://www.peakoil.nl/wp-content/uploads/2006/12/indonesie_oliegat.png

Opgave 6

bron 1 bron: Cito

bron 2 bron: De Grote Bosatlas

bron 3 bron: De Grote Bosatlas

Opgave 7

bron 1 vrij naar: <http://www.panoramio.com/photos>

bron 2 bron: Topografische Atlas